

سرعت پیشرفت در منطقه آزاد چابهار

بزرگترین مانع توسعه چابهار طی ۳۰ سال گذشته نه منطقه آزاد بوده که به زعم عده‌ای روال طبیعی زندگی در چابهار را مختل کرده و نه جامعه محلی بوده که به بارو عده‌ای دیگر، به سان وزنه‌ای سنگین مانع تحرک منطقه آزاد شده است. چالش اصلی، مرز میان این دو گروه است. دیوار بلندی که روز به روز جامعه محلی و منطقه آزاد را از هم دور می‌کرد و مانع هم‌افزایی و توسعه می‌شد. این دیوار بلند سال گذشته برداشته شد. اقدامی که برجسته‌ترین دستاورد منطقه طی دهه گذشته بوده و نقطه عطفی در روند و مسیر توسعه چابهار به شمار می‌رود.

ضرورت توسعه محدوده منطقه آزاد چابهار

طی قریب سه دهه‌ای که از فعالیت منطقه آزاد چابهار می‌گذرد، تلاش‌های زیادی برای توسعه این منطقه برداشته شده و باید قدردان زحمات تک تک افرادی که برای توسعه پایدار در چابهار اقدام کرده‌اند، باشیم. لیک هیچگاه تلاش‌های صورت گرفته آنچنان که باید به ثمر ننشسته بود و دلیل اصلی آن دیوار بلندی بود که بین منطقه آزاد و سرزمین اصلی وجود داشت.

این دیوار بلند همان فنس‌ها و مرزهای منطقه آزاد بود که توسعه را معطوف به داخل محدوده کرده بود و جامعه محلی از ظرفیت‌ها و مزیت‌های منطقه آزاد محروم مانده بودند و در نتیجه طی سال‌های متمادی منطقه آزاد و جامعه محلی نتوانسته‌اند ارتباط منطقی و درستی با هم برقرار کنند.

از اوایل دهه گذشته طرح توسعه محدوده منطقه آزاد به عنوان یک راهکار بنیادی مطرح شد؛ راهکاری که عمده منافعش برای جامعه محلی است. چراکه از یک سو، سرزمین اصلی را از مزیت‌های منطقه آزاد بهره‌مند کرده و از سوی دیگر مسئولیت‌های سازمان منطقه آزاد را برای توسعه در محدوده جدید سنگین می‌کند.

با این حال توسعه محدوده منطقه آزاد با اینکه به عنوان راهبرد اساسی مطرح بوده، اما همواره با مخالفت‌های درونی و بیرونی همراه بوده است. تا اینکه در سال‌های ۹۷ و ۹۸ این پروژه جدی‌تر از هر زمان دیگری دنبال شد و با اقناع جامعه محلی، دولت و تصمیم‌گیران مجلس شورای اسلامی، طرح توسعه محدوده منطقه آزاد از ۱۴ هزار هکتار به ۸۲ هزار هکتار در بهمن‌ماه ۹۸ مصوب شد.

دلیل برخی مخالفت‌ها با طرح توسعه محدوده منطقه آزاد

بدون تردید مهمترین دلیل مخالفت جامعه محلی با توسعه محدوده منطقه آزاد، این بود که آثار حضور منطقه آزاد طی سال‌های گذشته بر سر سفره مردم چابهار دیده نمی‌شد و این تلقی و باور وجود داشت توسعه محدوده هم مزیتی برای مردم چابهار به همراه نخواهد داشت.

به همین دلیل برنامه‌ها و رویکردهای منطقه آزاد چابهار طی چند سال گذشته در تعامل با جامعه محلی به شکل و شیوه‌ای تعریف شد که آثار توسعه و بهبود اقتصادی و فرهنگی در شئون مختلف زندگی جامعه محلی دیده شود. روندها و رویکردهای منطقه آزاد در محورهایی چون توسعه زیرساخت‌های آموزشی، فراهم آوردن تجهیزات و امکانات بهداشت و سلامت و در نهایت حمایت از ظرفیت‌ها

و توانمندی‌های مردم چابهار، دستاوردهای مثبتی را به همراه داشت و تا اندازه‌ای اعتماد از دست رفته جامعه محلی به منطقه آزاد را بازگرداند.

بازیابی اعتماد جامعه محلی

امروز در نقطه‌ای ایستاده‌ایم که مقاومت جامعه محلی برای تغییر کم شده و اقدامات منطقه آزاد چابهار طی دو تا سه سال گذشته باب مذاکره با جامعه محلی را باز کرده است.

امروز در نقطه‌ای ایستاده‌ایم که بعد از سه دهه جامعه محلی به این باور رسیده که هدف منطقه آزاد توسعه جامعه محلی است. اکنون این باور در منطقه آزاد چابهار تبیین شده که توسعه که مقوله همه‌جانبه‌نگر است و این مفهوم به تنهایی در محدوده منطقه آزاد رخ نمی‌دهد اگر به دنبال توسعه پایدار باشیم، گریزی نیست جز این که جامعه محلی با روند توسعه در منطقه آزاد همراه شوند.

همچنین به منظور اعتمادسازی بیشتر، از باب باز شده برای تعامل و مذاکره حداکثر استفاده را کردیم و برنامه‌های حمایتی از چابهار را با همفکری جامعه محلی پیش بردیم.

امروز این مهم برای جامعه محلی تفهیم شده که مدیران سازمان به سهولت برای آن‌ها در دسترس هستند و باور پیدا کرده‌اند که چابهار و منطقه آزاد هر دو در یک کشتی هستند و توسعه و تعالی هر دو به یکدیگر وابسته است.

ملموس‌ترین دستاورد توسعه محدوده منطقه آزاد

فارغ از جزئیات و ریز اقدامات، شاید نخستین دستاورد و مهمترین تغییر در منطقه آزاد، شنیدن صدای جوامع محلی بود. از سال‌های دور سوال همیشگی جوامع محلی این بود که منطقه آزاد برای مردم چابهار چه کرده است؛ اما برای نخستین بار، منطقه آزاد شکل و شیوه پاسخ گفتن به این پرسش اساسی را تغییر داد و در عوض تشریح کارهای صورت گرفته، به این سو حرکت کرد که مردم از منطقه آزاد چه می‌خواهند و سپس بودجه‌اش را به سوی طرح‌ها و برنامه‌هایی هدایت کرد که خواسته جوامع محلی بود.

حتی موارد متعددی هم بوده که در حوزه فعالیت‌های منطقه آزاد نبوده، اما با توجه به اینکه در میان دغدغه‌های جوامع محلی جای داشت، سازمان وارد شده و منشاء اثرات مثبتی هم شده است.

از جمله این موارد می‌توان به طرح تعریض جاده‌های حادثه‌ساز و یا پروژه‌های آبرسانی اشاره کرد.

منطقه آزاد چابهار برای ترسیم کردن مسیر توسعه پایدار و همراه کردن جامعه محلی، سند مسئولیت‌های اجتماعی را تدوین کرد و بر اساس این سند، محورهایی چون آموزش و بهداشت و توانمندسازی افراد را در برنامه گذاشت.

«محمد اکبر چاکرزه‌ی - عضو هیات مدیره سازمان منطقه آزاد چابهار»

